

EEN KERSTNACHT IN DE FRANSE TIJD

Nadat François hem verlaten had, stapte de oude pastoor zo snel mogelijk voort. Ginds zag hij een hoeve. Ze was niet duidelijk meer zichtbaar in de vallende duisternis, maar het licht, dat door de vensters naar buiten viel, scheen de zwerveling een hartelijk welkom toe te roepen.

Na een wijle kwam de grijsaard op de hoeve. Een grote waakhond sloeg hevig aan en rukte wild aan de ketting. Op dit gerucht kwam de boer naar buiten.

— Wie daar? riep hij.

— Een arme grijsaard, die u om gastvrijheid bidt. Een vervolgde priester.

— Voorzichtig, hernam de boer, ik heb knechten in huis. Niet dat ik hen wantrouw, maar we kunnen in deze benarde tijd niet genoeg opletten.

— Ik zal u aan mijn haard een plaats inruimen, maar laat ik u verzoeken boerenkleding aan te trekken, om u en ons niet in gevaar te brengen. Maar ik laat u te lang buiten staan, kom binnen, wij zullen eerst naar een kamer gaan, waar ge u verkleden kunt.

De gastvrije landbouwer geleidde zijn onverwachte gast naar een achtervertrek.

— Ik zal even mijn vrouw van uw komst verwittigen, zei de boer.

Hij riep zijn echtgenote. In de gang fluisterde hij haar enige woorden in 't oor.

— Ik ben gelukkig hem te aanvaarden, antwoordde de boerin. Ik zal de klederen brengen.

In de ruime voorkamer was het gezin verzameld rond de wijde haard.

Pachter Lauwers, zo heette de bewoner dezer hoeve, had acht kinderen, vijf zonen en drie dochters. Doch daar de oudste zoon slechts zestien jaar telde, waren er ook nog twee knechten, die door de boer ook 's Winters gehouden werden, met het oog op de onveilige tijd en een meid was eveneens op de hoeve.

't Was een gezellige groep rond de knappende haard, al die gezonde jongens en meisjes. Maar hun vrolijk gekout scheen nu gestoord te zijn door de

BAKELANDT

Het
VERHAAL
van ILM

www.ilm.nl

komst van de geheimzinnige man, wiens gestalte zij door het raam gezien hadden.

Niet lang werd hun ongeduld op de proef gesteld, want vader en de vreemdeling traden binnen.

— Kinderen, zei vader, dat is een oude vriend van mij, die ons komt bezoeken. Is dat niet wel van hem? Wat zegt ge, Tiestje? vroeg hij aan de jongste, een krullebol van vier jaar.

Maar Tiestje zei niets, zomin als de andere kinderen, doch allen keken verlegen en schuw naar de grijsaard, met zijn lange, witte lokken, die op zijn schouders goldfen.

— Kom, Dolf, ging vader voort, zet eens mijn wijde zetel bij de haard en dicht hoor, want mijn goede vriend, mijnheer D'hondt, heeft zolang door de sneeuw gestapt.

— Maar ik wil u niet van uw zitplaats beroven, wedervoer de pastoor, die nu geheel als een boer gekleed was. Dat zou misbruik maken zijn van uw gastvrijheid.

Maar of hij wilde of niet, hij moest zich in de gemakkelijke armstoel zetten. Gaarne had de boer zijn gast bekend gemaakt, maar hij deed het niet, voor- eerst, daar hij pas een nieuwe knecht in dienst had, die hij nog niet kende en dan ter wille van de kinderen, die niet weten wat ze zeggen of zwijgen moeten.

Hij was dan ook niet van plan de geestelijke bij zich te houden, maar hem een schuilplaats te bezorgen, bij de een of andere gebuur, waar geen kinderen waren, welke in hun onschuld de priester zouden kunnen verraden. Dit alles zou hij straks met zijn gast bespreken.

Moeder dekte de tafel en nodigde allen uit het avondmaal te gebruiken.

Maar op dezelfde stond klonk daarbuiten een kerstlied.

Maria soude naar Bethleem gaen.

Kerstavond al na den noene.

Sint Jozef soude met haer gaen,

Al met een ezel koene.

Het was er zoo guur, het miek er zoo koud,

De sneeuw lag op de daken.

— Kerstzangers, kerstzangers! juichten de kinderen en vader ging snel de deur open doen.

De kerstzangers mochten binnen komen.

Op de drempel schopten zij de sneeuw van hun klompen en kwamen binnen. 't Waren twee forse, jonge mannen. Een van hen droeg een traditionele ster, en, op algemeen verlagen, liet hij zijn beschilderd en beplakt toestel lustig draaien, terwijl hij nogmaals met zijn makker het gezang aanhief :

« Maria, die sprak :

« Zeg, Jozef, hoe zullen wij 't maken? »

Zij waren zoo arm, zij hadden geen geld.

Maar daar te Bethleem in 't veld,

Stond een stalleken oud en versleten.

En ja, Christenen, ge moogt het wel weten :

't Is daar dat ons Heer geboren werd,

In doeken gewonden, in kribje gelegd.

En 't lied eindigde met de dringende vermaning :

Ziet dat ge den arme niet vergeet.

Gods eeuwigheid duurt zolange !

— Gaat ge mee eten ? vroeg de gulle boer.

— Dat zullen we niet afslaan, nietwaar Staf ? zei een der jonge mannen.

— En zouden we mogen in de stal slapen ? vroeg Staf, die zeker dacht, vragen staat vrij !

— In de schuur, ja, sprak de landbouwer, 't is warm in 't hooi.

— O, in de schuur of in de stal, dat is ons 't zelfde, niet waar, Brozen, hernam Staf.

De zangers hadden een geweldige honger, want zij verorberden een grote stapel brood, en lieten zich ook de pap, door de dienstmeid Sophie bereid, goed smaken. De priester at matig, doch ook lekker. Hij had zo lang zwart brood genuttigd en zelfs dikwijls honger geleden.

De maaltijd was gauw afgelopen.

De kleintjes gingen weer naar de ster, die in de hoek van 't vertrek stond. De vriendelijke geestelijke voegde zich bij hen en in eenvoudige, kinderlijke taal verklaarde hij de beeldekens, welke de geboorte van Christus voorstelden.

Hoe gretig luisterden niet alleen de kleinen, maar ook de groten naar het roerend verhaal, reeds eeuwen oud, doch altijd nog nieuw.

— En nu naar bed ! zei moeder, toen de geestelijke geëindigd had. Komt, bedankt mijnheer D'hondt voor zijn schone vertelling van 't kindeke Jezus en vraagt hem en vader een kruisken.

— En ik zal u naar de schuur brengen, sprak de boer tot Staf en Brozen. Ziet, ge zijt brave jongens, want ge komt voor ons zingen en ik ben een brave boer, want ik geef u eten en slaping. Maar omdat wij elkander niet kennen, zal ik uw zakken aftasten of ge geen tondeldoos of zwavelstokjes hebt. Ik zeg niet, dat ik u wantrouw, maar ge kondt eens lust hebben voor 't slapen gaan een pijp te roken en ge moet weten mijn schuren zitten vol.

— Doe maar ! zei Staf, zich 't eerst aanbiedend. We zijn dat gewoon.

— 't Wordt overal gedaan, bevestigde zijn makker.

Doch geen hunner droeg vuurslag of zwavelstokjes in de zakken en na een vriendelijk goede avond, trokken de zangers, zonder hun ster te vergeten, naar buiten, voorafgegaan door de pachter.

Ook de knechten gingen slapen ; hun bed stond in de stal, zodat, toen Lauwers terug in huis kwam, hij de pastoor alleen vond, want Sophie was naar de zolder. Weldra kwam ook de vrouw van boven terug.

— Nu kunnen we eens ongestoord en vrij spreken, zei de boer. Vanwaar komt ge eigenlijk, heer pastoor ?

— Van Abeele, op de Franse grenzen. Dat is niet zo ver van hier en toch heb ik acht dagen gereisd.

— Maar ge hebt ongetwijfeld veel gedooeld ?

— Wel, laat ik u het een en ander van mijn lotgevallen vertellen. Ik weigerde natuurlijk de Republiek trouw te zweren en moest mij versteken, wilde ik niet als een misdadiger verbannen worden naar een ver eiland, waar veel mijner ambtgenoten in gevangenschap verkeren. 't Eerst van al vond ik een schuilplaats bij een der landbouwers mijner parochie, maar ik was te goed in de streek

BAKELANDT

HET VERRAAD VAN ELM

bekend, om er lang te kunnen vertoeven. Een grote bende gendarmen kwam tegen de avond in het dorp aan. Ik werd gewaarschuwd door een trouwe vriend en verliet ijlings de hoeve en verborg mij in het woud.

Ik bracht de nacht door in een onbewoonde hut van twijgen gemaakt en kwam heden avond hier aan. 't Laatst vertoefde ik bij een bosbewoner, wiens vrouw ik de laatste troostmiddelen der kerk toediende.

— En waart ge niet bevreesd voor de rovers in de bossen? vroeg de pachteres.

— Ach, vrouw, wie God bewaart, is wel bewaard, hernam de geestelijke.

— En 't schijnt, dat Bakelandt ons land verlaten heeft, want we hoorden in de laatste maanden niet meer van hem.

— Verblijd u niet te vroeg, baas Lauwers. Ik mag niet uit de biecht klappen, doch ik kan u verzekeren, dat de godvergeten roverkapitein nog in Vlaanderen huist!

— Dat is inderdaad slecht nieuws! riep de boer teleurgesteld uit. Wij hoopen reeds van die gruwelijke moordenaars verlost te zijn. Ook zijn de gendarmen, welke twee maanden geleden te Staden lagen, weer naar de grens vertrokken.

— Hoe gaarne ik u hier hield, hernam de landbouwer, toch mag ik niet, want ge zijt hier niet veilig genoeg. Moesten de Franse speurhonden komen, om opzoekingen te doen, hoe licht kon een onzer kinderen, die natuurlijk uitgehoord zouden worden, u verklappen. Daarom wil ik voor u verblijf vragen bij een gebuur, die het u gaarne zal verschaffen.

— Doe zoals ge 't raadzaam oordeelt, zei de priester, ik ben u hoogst dankbaar.

— Maar nu wil ik u niet langer ophouden. Ge moet naar slaap verlangen.

— Ik ben inderdaad zeer vermoeid, maar ik hoop morgen weer fris te zijn, beaamde de priester.

Weinige tijd later lag het ganse huisgezin in diepe rust.

..

De twee maten in de schuur waren nog niet van plan in 't hooi te duikelen en de schijnbare bekommernissen van hun armoedig bestaan in een geruste slaap te vergeten. De vriendelijke boer had hun een warme paardendeken gegeven, die zij nu heel deftig over hun knieën trokken, juist als voorname lieden, die er een reisdeken op na houden.

— Wel Staf, sprak Brozen, nadat de pachter vertrokken was met de belofte van een goed ontbijt en een ruime aalmoes ter ere van de Hoogdag, wel ik denk, dat we van avond geen tijd verloren hebben. We kennen de sterkste en bovendien, we zijn in staat twee vogels onder een nestje te vangen. Hebt ge die oude man bij de haard gezien?

Zijn handen stonden niet naar werken en vertoonden er ook geen sporen van. Stafke, ik zou mijn kop durven verwedden, ofschoon deze niet meer mij, doch de beul van Brugge toebehoort, dat die man een verdoken priester is en met verdoken priesters is er geld te verdienen, dat weet ge!

— Hij een verdoken priester!

— Ja, zeker weet ik het natuurlijk ook niet. Hij draagt zijn kleed niet meer,

en op zijn voord hoofd staat het niet gecheven. Maar bij mijn ziel, een werkmán of boer is hij niet, wel een mijnheer. En daarom geloof ik, dat die oude suffer een verdoken pastoor is, die ons, zo wij hem aanklagen, nog een aardig duitje kan opbrengen. Ik heb er nog eens een verraden en van mijn loon kon ik acht dagen drinken en ge weet, Staf, feller zuiper bestaat er in Vlaanderen niet.

— Doe het niet, Brozen! Ge weet, we gaan ons oud leventje, na twee maanden staking, weer beginnen en wat geeft ge om enige lires, als er zoveel kronen te behalen zijn.

— Woorden zijn geen oorden, Staf! Mijn wijf begint fel te klagen en al luister ik niet veel naar vrouwengezaag, toch mag ik haar niet afranselen, omdat zij zonder geld geen vette pot kan koken. Bovendien, ik kan de drank niet missen en onze kapitein is de laatste tijd niet zeer mild met trakteren.

— Alles waar, doch we moeten zorgen tegen elke overval beveiligd te zijn, wat ons nu gelukt is. We hebben een groot werk achter de rug in het bos. We zitten warm in het hol en mogen er spotten met soldaten en gendarmen. Ik zeg, dat onze kapitein een slimme kerel is. In plaats van soldaatje te spelen in het Franse leger, is hij eigenlijk de baas in Vlaanderen.

— Ja, ik heb daar wel van horen spreken, maar vertel mij, weet gij of de kapitein een deserteur is?

— Op een avond, dat de baas dronken was, heeft hij daarvan eens gesproken.

Hij was opgeroepen om in het leger der Fransen te dienen. Een eerste maal ontsnapte hij met Armand Simpelaere, terwijl hun regiment in 't Luxemburgse lag. Doch beiden werden gepakt. De kapitein van 't regiment, die Bakelandt nog al gunstig gezind was, strafte hem niet, ja, gebruikte onze hoofdman zelfs voor allerlei diensten.

Op zekere dag moest de regimentskapitein voor twee dagen op reis.

— Zorg goed voor mijn paard, zei hij tot Bakelandt, en zie, dat het goed geoefend is bij mijn terugkeer.

— Ge moogt gerust zijn, antwoordde onze baas, alles zal in orde zijn.

Maar nauwelijks had de overste zijn rug gekeerd, of Bakelandt sprong op het paard, nam Simpelaere achterop en zo reden zij voort, naar Vlaanderen, na ook de geldbeurs van de overste gestolen te hebben.

Zij verkochten het paard te Kortrijk en gingen verder te voet de steenweg naar Kortrijk op. Bij de herberg te Hille kwam er een man van Meulebeke, die ook de grote weg volgde.

Bakelandt en Simpelaere knoopten een gesprek met hem aan en geraakten tot bij de pastorijs van Pithem.

Op 't onverwachts gaf onze baas de Meulebekenaar met zijn stok een slag op 't hoofd, zodat hij bewusteloos neerviel. Toen diende hij hem nog een goede streep toe, waarna hij hem zijn kleed afstroopte, terwijl Simpelaere zijn schoenen afdeed; verder ontroofden zij hem drie stuivers en lieten ook de hoed niet achter.

Ze zijn dan gegaan naar de herberg van Isabella Muylaert te Ardooie. De andere dag pleegden zij een diefstal bij de Mandelbrug. Maar 't stoutste stuk haalden zij enige tijd later uit.

Bakelandt en Simpelaere hadden zich verborgen in de Munkenbossen.

PHIL LUDMAN'S

BAKELANDT

Los
Tres Hermanos
ID' 61234

's Avonds tegen de zevenen, zagen zij op de weg een vrouw uit Wingene, geladen met een volle reiszak. Zij naderden 't wijf en Bakelandt riep : « Uw geld of uw leven ! ». De vrouw stond natuurlijk te beven van benauwdheid en kloeg: « 'k Heb geen geld ! ».

Maar de kapitein greep haar vast en wierp ze op de grond, pakte haar gouden kruis en andere juwelen en geld af, en ledigde ook de reiszak.

't Moet nogal een stout wijf geweest zijn, want nadat onze hoofdman haar in een gracht geworpen had, stond ze op en achtervolgde de rovers, zolang tot Bakelandt riep : « Ik zal u de hals omwringen, als ge nog achter ons durft komen ! »

Dan sprongen beiden over de gracht en verdwenen in 't kreupelhout.

't Scheelde niet veel, of ze waren door deze diefstal verraden. Ze gelastten aan Iisabella Van Maele, ge weet wel, de Pithemse, de juwelen bij een goudsmid te Tielt te verkopen. Deze bezag een der juwelen en zei : « Hoe zijt ge daar aangeraakt ? Niet eerlijk zeker, ik zal dit houden tot ik zeker weet of het van eerlijke herkomst is ». Ge verstaat dat Isabella rap weg was. Ze heeft de rest dan te Ingelmunster verkocht aan een opkoper, die er vier gulden voor betaalde.

't Is zeker, dat onze baas veel durfde. Met Simpelaere en Claeys trok hij 's nachts naar Canegem, waar hij voorstelde in het huis van de weduwe De Poortere te breken. Dat huis had lemen wanden. Met zijn mes maakte de kapitein een opening, trok de latten weg en drong door het gat naar binnen. Op de haard lag er nog vuur; hieraan ontstak hij een solferstekje en deed een kaars branden. Dan opende hij de voordeur en liet zijn maten binnen.

De weduwe en haar zoon sliepen in een kamer, die met een stevige deur van de keuken afgesloten was.

— We moeten die deur instampen, zei de hoofdman, we zullen daar veel geld vinden.

Maar de vrouw en de jonkman ontwaakten, openden een venster en schreeuwden « Moord ! ». De inbrekers moesten dus vluchten, maar eerst brak Bakelandt nog een kas open en roofde wat geld.

Hij heeft daar nog al veel stoute stukken uitgehaald, maar nu ga ik niet verder meer vertellen, want ik begin te geeuwen van de vaak. In alle geval, 't is niet nodig voor u, door 't verraden van een pastoor, Frans geld te verdienen; betrouw u op de kapitein en geloof gerust, dat hij zal weten aan geld te geraken.

— Eh wel, Staf, ik zal er nog eens op slapen.

— Spreek er ook eens met de kapitein over. Ge weet, dat hij verboden heeft op eigen hand iets te ondernemen.

— Maar hier zal hij toch niet op spreken, zeker ?

— Ge zijt nog niet lang in de bende. Maar weet, dat Bakelandt geen tegenstand duldt. Denk aan de verrader van deze avond.

Vroeger kondt ge doen wat ge wilde. Maar nu staat ge onder Bakelandt's bevelen en bij mijn ziel, ge zult er geen schade door lijden. Maar slaap wel, ik zeg geen woord meer.

Beide bandieten nestelden zich in 't hooi en sliepen gerust, als hadden zij over eerlijke zaken gesproken.

Daar buiten had de sneeuw opgehouden. Heerlijk schitterden de sterren in de Kerstnacht.

De volgende morgen verlieten Brozen en Staf, na een stevig ontbijt, de gastvrije hoeve. Ze wisten wat ze weten wilden, ongetwijfeld voor een snood ontwerp van de geweldenaar Bakelandt.

De priester was reeds vroeg op en stond gereed om de boer te volgen naar een veiligere schulplaats.

Lauwers meende hem te kunnen zenden bij een gebuur, pachter Van Dooren.

En Lauwers had zich niet vergist, want Van Dooren ontving de vervolgte met open armen.

— Hier kunt ge wonen, tot betere dagen aanbreken, sprak hij vriendelijk, en zult ge veilig zijn.

PLANNEN

Roze en een ander bendewijf, Sophie, zaten in het hol van 't Geuzenbos te spreken, toen Bakelandt binnentrad.

— Alloh, Roze, zei hij, geef mij een druppel. Nog geen der mannen hier?

— Nog niemand gezien, kapitein.

— Ze zullen rap komen. 't Wordt tijd dat we aan de slag gaan. We hebben al lang genoeg de boeren met rust gelaten.

— En gaat ge de bende vergroten? vroeg Roze.

— Neen, neen, ze is talrijk genoeg. Al die nieuwen lopen in de weg en bovendien onze eigen jongens worden vader. Hoe meer mannen, hoe eerder in de val.

— Is 't waar, kapitein, is Aleida dood?

Een wrevelige trek verscheen op 't gelaat van de geweldenaar.

— Ja, zei hij met een vloek, en haar vent ook. Hij heeft zich bekeerd en ons misschien verklapt, maar gelukkig wist hij niet, waar wij nu wonen. Er moet daar een pastoor geweest zijn, en die moeten wij pakken, om hem te doen zwijgen, zo de lafaard hem wat vertelde. Staf en Brozen kunnen daar iets van gehoord hebben, want ze zijn die kant uit.

— Dat is nu al de tweede of derde verrader, sprak Roze minachtend.

— Ja, bevestigde kapitein, maar geen hunner is mijn wraak ontsnapt. En er is nog een, die ik niet vertrouw. 'k Kan mij bedriegen, doch is mijn vermoeden gegrond, hij gaat dezelfde weg op. Moet ik 't schavot op, dan toch niet door veraad. Ha, daar zijn onze mannen!

Babbelend kwamen enige rovers binnen.

— Kapitein, kapitein! klonk het verward.

— Mannen, groette de hoofdman terug.

Dan wendde hij zich tot Roze:

— Vul de glazen, dan gaan wij onze zaken bespreken.

Weldra was 't gezelschap voltallig.

— Niet dooreen spreken! beval Bakelandt. Ik roep ieder op zijn beurt af, of getweeen, alnaar ge vertrokken zijt. Pee Bruneel!

— Hier kapitein.

— Gij zult vandaag naar Hooglede gaan en de broeders Verplancke zeggen, dat ze morgen vroeg hier moeten zijn. Verstaan, nietwaar?

— Ja, kapitein.

THE FIRST EDITION OF THE
HABELANDT

JAN VAN CONTICH
JOHAN VERDIJCK

DE BENDE VAN
BAKELANDT

Deel I

ANTWERPEN
UITGEVERSFIRMA L. OPDEBEEK
1955